

Rapport avseende översiktlig granskning av arbetet med livsmedelssäkerhet vid miljönämnden i Jönköpings kommun

1	INLEDNING	3
1.1	Sammanfattning	3
1.2	Bakgrund	3
1.3	Syfte, metod och avgränsningar	4
2	VERKSAMHETSPLANERING	4
3	LIVSMEDELSVERKETS TILLSYNSBESÖK	6
4	TILLSYNSAVGIFTER	7

Rapport avseende översiktlig granskning av livsmedels-säkerhetsarbetet vid miljönämnden i Jönköpings kommun

1 Inledning

1.1 Sammanfattning

Livsmedelssäkerhet är en del av miljönämndens verksamhetsområde. Sedan några år tillbaka pågår det diskussioner såväl nationellt som på EU-nivå om hur den framtida verksamheten kring livsmedelssäkerhet skall se ut. Stora förändringar kan komma att ske inom de närmaste åren.

Miljökontoret har arbetet fram en i de flesta avseende bra modell för verksamhetsplanering. Det är dock viktigt att verksamheten följs upp i förhållande till den verksamhetsplan som nämnden har beslutat om.

Förvaltningen har i flera fall valt att genomföra inspektioner inom ett visst verksamhetsområde i projektform. Resultatet från granskningarna har redovisats i projektrapporter. *Den valda modellen är ändamålsenlig och resultatet från inspektionerna blir på ett enkelt sätt tillgängliga för nämnd och allmänhet.*

Livsmedelsverket gjorde våren 2003 en rutinmässig inspektion av arbetet med livsmedelssäkerhet i Jönköpings kommun. Alla livsmedelsanläggningar skall inspekteras årligen. Inspektionen visade bl a att under de senaste åren har i genomsnitt 60 procent av livsmedelsanläggningarna i kommunen inspekterats per år. För att klara kravet på årlig tillsyn måste, enligt uppgifter från miljökontoret, antalet kommunala livsmedelsinspektörer nära nog fördubblas. *De resurser som miljönämnden har måste i första hand användas för att uppfylla lagstiftarens krav. Under flera år har det med hänsyn till bemanningen inte varit möjligt att fullt ut nå Livsmedelslagens krav.*

Den totala intäkten för årlig tillsyn inom livsmedelsområdet uppgick 2003 till ca 1,4 Mkr. Till och med den 18 februari 2003 hade 1,15 Mkr av tillsynsavgifterna fakturerats. *De årliga tillsynsavgifterna bör ur likviditetssynpunkt faktureras så snart som möjligt. Faktureringen för den årliga tillsynen har 2003 skett tidigare än vad som konstaterats i tidigare revisionsgranskningar.*

1.2 Bakgrund

Öhrlings PricewaterhouseCoopers har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Jönköpings kommun mycket översiktligt granskat den del av miljönämndens verksamhet som berör livsmedelssäkerhet. Miljönämnden har en nettobudget på ca 9 Mkr. Viss del av verksamheten finansieras via avgifter så

kostnadsbudgeten uppgår till ca 13 Mkr. Miljökontoret omfattar verksamheter-
na; miljö- och hälsoskydd, djurskydd, livsmedelssäkerhet, lokal agenda 21
samt information och administration.

Ansvaret för livsmedeltillsynen delas mellan Livsmedelsverket, länsstyrelserna
och kommunerna. Livsmedelsverket har tillsyn över ca 600 anläggningar samt
leder och samordnar den kommunala tillsynen tillsammans med länsstyrelser-
na. Kommunernas miljö- och hälsoskyddsnämnder eller motsvarande har till-
syn över övriga ca 52 000 anläggningar¹.

Inom EU pågår just nu ett arbete med att förändra de regler som finns om livs-
medelshygien och kontroll. Arbetet utgår från: Vitboken om livsmedelssäker-
het - den handlingsplan som kommissionen presenterade år 2000, dokument
KOM (1999) 719. Det pågår diskussioner om förändrade regler, bl a diskuteras
en förordning om livsmedelskontroll. I Sverige har det under flera år förts dis-
kussioner om vilken myndighet som skall utföra livsmedelskontrollen. Avslut-
ningsvis kan det konstateras att mycket inom livsmedelssäkerhetsområdet
kommer med stor sannolikhet att förändras under de närmaste åren.

1.3 Syfte, metod och avgränsningar

Projektets syfte har varit att översiktligt granska den del av miljönämndens
verksamhet som berör livsmedelssäkerhet. Granskningen har utförts dels ge-
nom intervjuer med 1:e livsmedelsinspektören, dels genom studier av aktuell
skriftlig dokumentation som verksamhetsberättelser, verksamhetsplaner,
nämndsprotokoll och skrifter från Livsmedelsverket.

Granskningen har huvudsakligen berört formerna för verksamheten och dess
planering och uppföljning. Innehållet har endast mycket översiktligt berörts.

2 Verksamhetsplanering

Inför varje år upprättar miljökontoret en verksamhetsplan som fastställs av
miljönämnden. Verksamhetsplanen bygger på nämndens verksamhetsmål som
ingår som en del av kommunens verksamhets- och investeringsplan (VIP).

När det gäller verksamhetsplanen för livsmedelssäkerhet 2003 är den indelad i
11 delområden. Under varje delområde finns ett antal uppgifter beskrivna som
skall utföras under verksamhetsåret. Varje uppgift är specificerad med avseende
på tidsåtgång (se bilaga).

I 2003 års verksamhetsplan har vissa av uppgifterna markerats med ”Utgår”
eftersom tiden som krävs för att utföra uppgifterna inte täcks inom befintlig

---

¹ Uppgifter från Livsmedelsverkets hemsida.

ram. Personalen har under året tvingats ägna mycket tid åt livsmedelsverkets nya rapporteringssystem, avgiftsuppdatering och nya regler för tillstånd. Det totala resursbehovet för verksamheten livsmedelssäkerhet är enligt förvaltningens egna beräkningar ca 13 600 timmar. Inför 2003 planerade förvaltningen för att ca 7 000 timmar skulle finnas tillgängliga. I praktiken har det genomsnittligt, pga mammaledigheter och avgångar endast funnits 4,6 inspektörer i tjänst. En genomgång med 1:e livsmedelsinspektören visade att vissa av de uppgifter som fanns med i verksamhetsplanen för 2003 inte har utförts. I tabellen nedan listas de uppgifter som inte har utförts eller bara har påbörjats.

Uppgift	Uppskattad tidsåtgång
Särskilda rutiner för matförgiftningar tas fram.	40 timmar
Uppföljande undersökning av aflatoxiner i nötter, torkad frukt och jordnötter och av orchratoxin i olika livsmedel.	40 timmar plus extern handläggare á 40 timmar.
Alla avdelningskök på sjukhuset Ryhov skall godkännas som livsmedelslokaler.	Uppgiften har påbörjats. Total tidsåtgång; 80 timmar.
Alla avdelningskök inom äldreomsorgen skall godkännas som livsmedelslokaler.	Uppgiften har påbörjats. Total tidsåtgång; 480 timmar.
Alla lokaler i Miljöreda (förvaltningens databas) är godkända.	Uppgiften har påbörjats. Total tidsåtgång 528 timmar.
Särskild tillsyn i form av projekt riktas mot restauranger.	Uppgiften har påbörjats. Total tidsåtgång 660 timmar.
Inventering av samtliga vatteninstallationer (vattenverk, vattenreservoarer, pumpanläggningar etc).	200 timmar
Revision och utvärdering av egenkontrollen (dricksvatten).	40 timmar

Tabell 1. I tabellen visas de uppgifter enligt verksamhetsplanen, fastslagen av nämnden, för 2003 som inte har genomförts. Vissa av uppgifterna har påbörjats.

Tabellen ovan visar att uppgifter i verksamhetsplanen motsvarande knappt 2 000 timmar inte har utförts eller bara har påbörjats. Det är svårt att få en ex-

akt avstämning eftersom tidsredovisningen inte är kodad med hänsyn till uppgifterna i verksamhetsplanen. Den lägre bemanningsgraden har naturligtvis inneburit att färre timmar än kalkylerat har kunnat genomföras. Vissa arbetsuppgifter har tagit längre tid än vad som beräknats i verksamhetsplanen. T ex har årets matförgiftningar, bl a på McDonald's, inneburit att ca 500 timmar mot planerade 200 timmar har fått ägnas åt utredningsarbete och handläggning av matförgiftningar.

Under 2004 kommer en ny livsmedelsinspektör att anställas, Dessutom kommer en vikarie anställas på heltid. Detta innebär att det kommer att finnas 6,6 inspektörer 2004.

Verksamheten bedrivs i flera fall i projektform. Under 2003 har bl a ett projekt om livsmedelssäkerheten vid kommunens pizzerior genomförts och presenterats i en uppmärksamman rapport. Därutöver har speciella projekt genomförts avseende uppföljning av egenkontrollprogram fastställda 2002", "Självplock av oförpackade livsmedel" och "Nötköttsmärkning"

Kommentarer

Vi menar att den modell som miljökontoret valt för verksamhetsplanen är tydlig. Den innebär att det är nämnden som måste göra nödvändiga prioriteringar inom den begränsade ekonomiska ramen.

Det är viktigt att uppföljningen i bl a nämndens verksamhetsberättelse görs i relation till uppgifterna i verksamhetsplanen. Ett sätt att förenkla denna uppföljning är att även koda tidsredovisningen med hänsyn till uppgifterna i verksamhetsplanen.

Modellen där inspektioner inom ett visst område utförs och avrapporteras inom ett speciellt projekt synes vara ändamålsenligt. Resultatet från granskningen blir på ett enkelt sätt tillgängligt för nämnd och allmänhet.

3 Livsmedelsverkets tillsynsbesök

Livsmedelsverket genomför regelbunden tillsyn av den kommunala livsmedelstillsynen i hela landet. I maj 2003 genomfördes en inspektion i Jönköpings kommun. Vid inspektionen konstaterades vissa brister.

- Under flera år har endast ca 60 procent av livsmedelsanläggningarna i Jönköpings kommun inspekterats. I miljönämndens svar till Livsmedelsverket anges att antalet inspektörer behöver fördubblas för att alla anläggningar ska kunna inspekteras. Nämnden uttrycker att de har en hög ambition men kommunens ekonomi har hindrat att fler inspektörer har kunnat anställas. En statlig utredning undersöker om tillsynsavgif-

terna kan sättas så att full kostnadstäckning erhålls. Om så blir fallet kan fler inspektörer anställas och samtliga anläggningar kan besökas.

- Andelen verksamheter med fastställda egenkontrollprogram var för låg. Då nämnden svarade Livsmedelsverket i oktober hade ca 80 procent av verksamheterna fastställda egenkontrollprogram. I nämndens svar angavs att arbetet med att fastställa kontrollprogram pågick för fullt. Arbetet kommer särskilt att prioriteras under 2004.

Enligt Livsmedelsverkets föreskrift om rapportering (SLVFS 2000:25) ska kommunal nämnd lämna uppgifter till Livsmedelsverket om den tillsyn nämnden bedriver. År 2002 lämnade 254 av landets 289 kommuner in uppgifter till Livsmedelsverket. Jönköping var en av de drygt 40 kommuner som inte lämnade några uppgifter till Livsmedelsverket. Rapporteringssystemet förändrades inför 2002. Tidigare år har Jönköpings kommun lämnat uppgifter till Livsmedelsverket.

Kommentarer

De brister som Livsmedelsverket kritiserade i sin inspektionsrapport var väl kända av miljönämnden. Livsmedelsverket skrev i sammanfattningen till rapporten om den kommunala livsmedelstillsynen år 2002² att "det finns stora skillnader mellan kommunerna hur livsmedelstillsynen sköts". Det finns "alltför många tillsynsmyndigheter som har en arbetsbelastning som gör det omöjligt att utöva en fullgod tillsyn". Revisionen anser att de resurser som miljönämnden har måste i första hand användas för att uppfylla lagstiftarens krav på bl a inspektioner, fastställande av kontrollprogram och uppgiftslämning enligt punkterna ovan. Under flera år har det med hänsyn till bemanningen inte varit möjligt att fullt ut nå Livsmedelslagens krav.

4 Tillsynsavgifter

Den totala intäkten för årlig tillsyn inom livsmedelsområdet uppgick 2003 till ca 1,4 Mkr. Till och med den 18 februari 2003 hade 1,15 Mkr av tillsynsavgifterna fakturerats. Övriga avgifter har fakturerats löpande under året.

Kommentarer

De årliga tillsynsavgifterna bör ur likviditetssynpunkt faktureras så snart som möjligt. Faktureringen för den årliga tillsynen har 2003 skett tidigare än vad som konstaterats i tidigare revisionsgranskningar.

---

² Hela rapporten finns på Livsmedelsverkets hemsida – www.slv.se.